

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2020-07-14 Nr. 4D-2019/1-1074
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje gautas X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundas (toliau vadinama ir – Skundas) dėl Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – Kalėjimų departamentas arba KD) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su galimai netinkamu skundo nagrinėjimu ir neteisėtu persiuntimu.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „[...] nuo 2019 m. balandžio 17 d. buvau patalpintas ir laikomas Kauno tardymo izoliatoriuje [...], turiu suimtojo statusą, [...] 2019 m. birželio 17 d. [...] KD įsakymu buvau perkeltas ir laikomas neteisėtai Pravieniškių pataisos namų 2-ajame sektoriuje iki 2019 m. liepos 17 d. ir galiausiai 2019 m. liepos 17 d. iš Pravieniškių pataisos namų buvau pervežtas į Šiaulių tardymo izoliatorių [...]“ (toliau vadinama ir – Šiaulių TI) (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „[...] tokius veiksmus apskundžiau 2019-07-19 skundu KD direktoriui prašydamas [...] paaiškinti neteisėtus veiksmus dėl neteisėto perkėlimo į Šiaulių TI, [...] nurodyti motyvus, dėl kurių buvo KD priimtas įsakymas perkelti mane į Šiaulių TI. [...] tačiau KD pagal kompetenciją nenagrinėjo mano skundo, o raštu persiuntė nagrinėti Šiaulių TI, kad Šiaulių TI išnagrinėtų ir pateiktų atsakymą. [...], be to KD persiųsdamas raštu mano skundą [...] nenurodė dokumento nei registracijos nei datos [...]“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019 m. rugsėjo 3 d. raštu Nr. 4D-2019/1-1074/3D-2181 kreipėsi į Kalėjimų departamentą, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

2019 m. rugsėjo 13 d. Seimo kontrolierius gavo KD 2019 m. rugsėjo 12 raštą Nr. 1S-2385; rašte ir jo prieduose pateikta toliau nurodyta informacija:

4.1. „Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2019-07-23 gavo suimtojo X 2019-07-19 skundą, kuriuo prašo perkelti iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus į Kauno tardymo izoliatorių. Skundą motyvavo tuo, jog yra laikomas ne savo gyvenamojoje vietovėje bei regione, susijusiame su nusikaltimo padarymu, nurodė, jog perkėlus į Šiaulių tardymo izoliatorių nutrūksta ryšiai su potencialia būsima žmona, kuriai šiuo metu yra toli važiuoti jį lankyti į Šiaulių tardymo izoliatorių, bei kt. aplinkybės. Skundu nuteistasis iš esmės prašė paaiškinti tokio perkėlimo

priežastis bei reikalavo būti perkeliamas į Kauno tardymo izoliatorių.

Minėtas skundas vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 7 dalimi bei 14 straipsnio 8 dalimi ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 183 straipsniu 2019-07-31 raštu Nr. 2S-3252 buvo persiųstas nagrinėti į Šiaulių tardymo izoliatorių, kadangi visi nuoseklūs duomenys apie suimtojo X perkėlimus ir perkėlimo motyvus yra laikomi asmens byloje, toje įkalinimo įstaigoje, kurioje yra laikomas minėtas suimtas.

Asmenų; kuriems paskirta kardomoji priemonė – suėmimas (toliau — suėmimas), skyrimą į suėmimą vykdančias įstaigas reglamentuoja Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2019 m. gegužės 15 d. įsakymas Nr. V-204 „Dėl asmenų, kuriems paskirta kardomoji priemonė – suėmimas, skyrimo į kardomąją priemonę – suėmimą vykdančias įstaigas“ (toliau – Skirstymo tvarka). Skirstant į konkrečią įkalinimo įstaigą suimtuosius, bausmių vykdymo sistemos įstaigos vadovaujasi aukščiau nurodyta tvarka, kuri numato, kad asmenys, kuriems paskirtas suėmimas, gali būti laikomi suėmimą vykdančiose įstaigose neatsižvelgiant į 1 punkte nustatytą tvarką“; Skirstymo tvarkos 2.4 punktą numato, kad „asmenys, kurių baudžiamosios bylos išnagrinėtos pirmosios instancijos teismuose ir kuriems iki nuosprendžio įsiteisėjimo paskirtas suėmimas, suėmimą vykdančios įstaigos vadovo sprendimu, atsižvelgiant į laisvės atėmimo vietų įstaigų galimybes laikomiems asmenims užtikrinti teisės aktų nustatytas jų laikymo sąlygas, gali būti perkeliama į kitas laisvės atėmimo vietų įstaigas, kuriose jie toliau laikomi pagal Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo nuostatas.“

4.2. „[...] Pažymime, jog Kalėjų departamente parengtas 2019-07-31 atsakymas Nr. 2S-3252 buvo išsiųstas į Šiaulių tardymo izoliatorių, kuriame buvo gautas 2019-08-05. Kada minėtas atsakymas buvo įteiktas suimtajam X bei ar buvo jis pateiktas su meta duomenimis, kuriuose matyti registracijos data ir numeris, pateiks Šiaulių tardymo izoliatorius, kadangi Kalėjų departamentas tokiais duomenimis nedisponuoja. [...].“

5. 2019 m. rugsėjo 17 d. raštu Nr. 14/01-11591 Šiaulių TI pateikė Seimo kontrolieriui informaciją, nurodydamas:

„Šiaulių tardymo izoliatoriuje iš Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2019-08-05 buvo gautas uždaras laiškas Nr. 3682 adresuotas suimtajam X ir tą pačią dieną (2019-08-05) buvo jam įteiktas. Apie minėto atsakymo (laiško) gavimą suimtas X patvirtino pasirašydamas Atsakymų įteikimo suimtiesiems ir nuteistiesiems į jų pasiūlymus, prašymus (pareiškimus) bei skundus apskaitos žurnale Nr. 4425. Papildomai informuojame, kad uždari laiškai adresuoti suimtiesiems (nuteistiesiems) necenzūruojami, išskyrus teisės aktų nustatytais atvejais, todėl pateikti informacijos apie X siųsto dokumento (atsakymo) turinį neturime galimybes.“

Tyrimui reikšmingi Lietuvos Respublikos teisės aktai

6. Viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VAĮ):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 6) efektyvumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas ir įgyvendindamas sprendimus, jam skirtus išteklius naudoja ekonomiškai,

rezultatų siekia kuo mažesnėmis sąnaudomis; 7) subsidiarumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami tuo viešojo administravimo sistemos lygiu, kuriuo jie yra efektyviausi; [...]“;

14 straipsnis. „Prašymų ir skundų nagrinėjimas“ – „8. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui. Jeigu nėra kito viešojo administravimo subjekto, kuriam galėtų perduoti prašymą ar skundą nagrinėti pagal kompetenciją, jis ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos apie tai praneša asmeniui paaiškindamas jo prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis. [...]“

7. Bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK):

183 straipsnis. Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. 3. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.“

8. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatuose, patvirtintuose teisingumo ministro 2012 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. 1R-58, nustatyta:

„8.31. nustatyta tvarka nagrinėja asmenų prašymus, skundus ir pranešimus, priskirtinus Kalėjimų departamento kompetencijai; [...]“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

9. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama – LVAT) 2012-03-01 nutartyje (administracinė byla Nr. A502-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra

saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

Tyrimo išvados

10. Pareiškėjas Skunde nurodo, jog skundu kreipėsi į Kalėjimų departamentą, kuris skundo nenagrinėjo, o persiuntė jį nagrinėti pagal kompetenciją Šiaulių TI. Pareiškėjo manymu, KD taip elgdamasis veikė nepagrįstai.

11. Nagrinėdamas pareiškėjų skundus Kalėjimų departamentas, kaip viešojo administravimo subjektas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo normų ir principų.

Pareiškėjas su skundu 2019-07-19 (KD gautas ir užregistruotas 2019-07-23, Nr. 2G-3220) kreipėsi į KD dėl galimai neteisėto perkėlimo ir prašė paaiškinti perkėlimo priežastis.

KD 2019-07-31 raštu Nr. 2S-3252 šį skundą persiuntė nagrinėti pagal kompetenciją Šiaulių tardymo izoliatorių.

VAĮ 14 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad tuo atveju, jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme išdėstytų klausimų arba priimti administracinės procedūros sprendimo dėl skunde išdėstyto klausimo, jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam subjektui bei apie tai praneša asmeniui.

Taigi, viešojo administravimo subjektas, šiuo atveju – KD, įvertinęs gauto skundo (pareiškimo) turinį ir nustatęs (šios pažymos 4 punktas), jog negali spręsti jame išdėstytų klausimų arba priimti atitinkamų sprendimų, persiunčia tokį skundą kompetentingai įstaigai, šiuo atveju – Šiaulių TI.

BVK reglamentuota bausmių vykdymo ir atlikimo tvarka, sąlygos ir principai, nustatyta privalomoji tvarka, kuria išankstinio nagrinėjimo ne teismo tvarka nagrinėjami nuteistų asmenų skundai dėl bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų bei sprendimų. Pažymėtina, kad, pagal BVK 183 straipsnio nuostatas, laisvės atėmimo bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui, bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui, o Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.

Kaip rašte nurodo KD, skunde Pareiškėjas iš esmės prašė paaiškinti perkėlimo priežastis; kadangi visi nuoseklūs duomenys apie Pareiškėjo perkėlimus ir perkėlimo motyvus yra laikomi asmens byloje – toje įkalinimo įstaigoje, kurioje yra laikomas Pareiškėjas, šiuo konkrečiu atveju – Šiaulių TI, minėtas skundas, vadovaujantis VAĮ 14 straipsnio 8 dalimi ir BVK 183 straipsniu, 2019-07-31 raštu Nr. 2S-3252 buvo persiųstas nagrinėti į Šiaulių tardymo izoliatorių.

Pagal esamą teisinį reguliavimą, apie persiuntimą kitai institucijai privaloma informuoti Pareiškėją ne vėliau kaip per 5 darbo dienas. Konstatuotina, jog Kalėjimų departamentas, vadovaudamasis VAĮ nustatytu reguliavimu, Pareiškėjo skundą pagrįstai ir per VAĮ numatytą terminą persiuntė nagrinėti pagal kompetenciją Šiaulių TI, papildomai atkreipdamas dėmesį ir informuodamas Šiaulių TI apie skunde išdėstytas aplinkybes dėl Pareiškėjo ketinimo žalotis.

Pažymėtina, jog viešojo administravimo subjektai gali priimti atitinkamus sprendimus pagal asmenų pateiktus skundus ir pranešimus tik veikdami savo kompetencijos ribose, t. y. neperžengdami įgaliojimų, kurie yra suteikti jiems jų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais.

12. Pareiškėjas Skunde papildomai nurodo, kad iš Kalėjimo departamento gavo raštą be

datos ir numerio. Skundo tyrimo metu Kalėjimų departamentas Seimo kontrolierių informavo, kad KD parengtas 2019-07-31 atsakymas Pareiškėjui Nr. 2S-3252 buvo išsiųstas į Šiaulių tardymo izoliatorių, kuriame buvo gautas 2019-08-05.

Šiaulių TI nurodė, jog iš KD 2019-08-05 buvo gautas uždaras laiškas Nr. 3682 adresuotas Pareiškėjui ir tą pačią dieną (2019-08-05) buvo jam įteiktas. Apie minėto atsakymo (laiško) gavimą Pareiškėjas patvirtino pasirašydamas Atsakymų įteikimo suimtiesiems ir nuteistiesiems ir jų pasiūlymus, prašymus (pareiškimus) bei skundus apskaitos žurnale Nr. 4425. Papildomai Šiaulių TI informavo, kad uždari laišakai adresuoti suimtiesiems (nuteistiesiems) necenzūruojami, išskyrus teisės aktų nustatytais atvejais, todėl pateikti informacijos apie Pareiškėjui siūsto dokumento (atsakymo) turinį neturi galimybės.

KD Seimo kontrolieriui paaiškino, jog informaciją, kada minėtas atsakymas buvo įteiktas Pareiškėjui bei ar jis buvo pateiktas su metaduomenimis, tarp kurių yra registracijos data ir numeris, turėjo pateikti Šiaulių tardymo izoliatorių, kadangi Kalėjimų departamentas tokiais duomenimis nedisponuoja. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad KD atsakymas Pareiškėjui buvo įteiktas uždarame voke, toks, koks buvo parengtas Kalėjimų departamente, todėl Šiaulių TI tokios informacijos pateikti negali.

Atsižvelgiant į tai, Seimo kontrolierius neturi galimybės nustatyti, ar gautame Pareiškėjo voke (laiške) buvo pateikti metaduomenys, kuriuose nurodytas rašto numeris ir data, ar nebuvo. Tačiau Kalėjimų departamento direktoriui rekomenduotina atkreipti pavaldžių darbuotojų dėmesį, jog siunčiant KD elektroniniu būdu parengtus sprendimus visuomet būtų pridedami ir metaduomenys.

13. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad KD pareigūnai, įvertinę Pareiškėjo skundo turinį ir vadovaudamiesi VAĮ numatytais pagrindais ir laikydamiesi terminų, pagrįstai persiuntė Pareiškėjo skundą nagrinėti pagal kompetenciją Šiaulių TI, atsižvelgiant į tai, Skundas pripažintinas nepagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

14. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžiama X Skundą dėl Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su kreipimosi persiuntimu Šiaulių TI, atmesti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

15. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Kalėjimų departamento direktoriui rekomenduoja:

atkreipti pavaldžių darbuotojų dėmesį, jog siunčiant Kalėjimo departamento elektroniniu būdu parengtus sprendimus visuomet būtų pridedami ir meta duomenys.

16. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.